

Olesea PLOTNIC

Rodica CRUDU

Natalia ZAMFIR

PROTECȚIA CONSUMATORILOR ȘI ECONOMIA CIRCULARĂ

SUPORT DE CURS

Chișinău, 2025

**ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN MOLDOVA
FACULTATEA ECONOMIE GENERALĂ ȘI DREPT**

Olesea PLOTNIC

Rodica CRUDU

Natalia ZAMFIR

PROTECȚIA CONSUMATORILOR ȘI ECONOMIA CIRCULARĂ

SUPORT DE CURS

CHIȘINĂU – 2025

CZU 366.5+338(478)(075.8)

P 72

Această lucrare este elaborată în cadrul proiectului **Catedra Jean Monnet privind europenizarea Republicii Moldova printr-o economie circulară în serviciul consumatorilor** / ECO-CONS, ref. nr. 2022-HEI-TCH-RSCH, Grant agreement nr. 101085481

Recomandat în calitate de curs universitar de către Departamentul Drept (proces verbal nr.4 din 23.01.2024) și aprobat pentru editare de către Comisia metodică-științifică a Facultății Economie Generală și Drept a ASEM (proces-verbal nr.05 din 20.06.2025)

Co-funded by the
European Union

Sprijinul acordat de Comisia Europeană pentru elaborarea acestei publicații nu constituie o aprobare a conținutului, care reflectă doar opiniile autorilor, iar Comisia nu poate fi trasă la răspundere pentru orice utilizare a informațiilor conținute în aceasta.

DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAȚIONALE A CĂRȚII DIN REPUBLICA MOLDOVA

Plotnic, Olesea.

Protecția consumatorilor și economia circulară : suport de curs / Olesea Plotnic, Rodica Crudu, Natalia Zamfir ; Academia de Studii Economice din Moldova, Facultatea Economie Generală și Drept. – Chișinău : [S. n.], 2025 (SEP ASEM). – 178 p. : fig. color.

Referințe bibliogr.: p. 173-177. – With the support of the Erasmus+ Programme of the European Union.

ISBN 978-9975-168-32-8. – ISBN 978-9975-168-33-5 (PDF).

366.5+338(478)(075.8)

P 72

ISBN 978-9975-168-32-8. – ISBN 978-9975-168-33-5 (PDF).

Autori:

©Dr. Hab., prof. univ. PLOTNIC Olesea: *Capitolul I (pct.1, 2, 3, 4, 5),*

Capitolul II (pct.1, 2, 3, 4),

Capitolul III (pct.1,2,3),

Capitolul IV (pct.1, 2, 3, 4)

©Dr., conf. univ. CRUDU Rodica: *Capitolul I (pct.6),*

Capitolul III (pct.3),

Capitolul V (pct.1,2,3)

©Dr., conf. univ. ZAMFIR Natalia: *Capitolul VI (pct.1,2,3,4),*

Capitolul VII (pct.1,2,3,4,5)

©Editura ASEM, 2025

Se interzice fotocopierea lucrării date prin punctele de multiplicare.

Abaterea de la norma dată atrage după sine răspundere contravențională pentru încălcarea dreptului de autor.

Extras din Codului Contravențional.

“Articolul 96 Încălcarea dreptului de autor și a drepturilor conexe

(1) Încălcarea dreptului de autor sau a drepturilor conexe, dacă aceasta nu constituie infracțiune, săvârșită prin:

a) punerea la dispoziția publicului sau comunicarea publică, fără drept, inclusiv în formă electronică, a operei, a unui obiect al drepturilor conexe sau a drepturilor sui generis ale producătorului unei baze de date;

b) reproducerea operelor sau a obiectelor drepturilor conexe în scopul comercializării sau oferirii spre comercializare, importului, exportului, precum și stocarea, transportul, închirierea exemplarelor de opere sau de fonograme în scopurile menționate, sau orice altă formă de valorificare a obiectelor dreptului de autor sau ale drepturilor conexe în scopul obținerii profitului, fără acordul titularului de drepturi;
se sancționează cu amendă de la 48 la 60 de unități convenționale aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 120 la 150 de unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere, cu amendă de la 150 la 210 unități convenționale aplicată persoanei juridice.

Legile Republicii Moldova 218/24.10.2008 Codul contravențional al Republicii Moldova //Monitorul Oficial 3-6/15, 16.01.2009

CUPRINS

PRELIMINARII	7
CAPITOLUL I. ELEMENTE FUNDAMENTALE PRIVIND PROTECȚIA CONSUMATORILOR	9
1. Istoricul protecției consumatorilor	9
2. Drepturile fundamentale ale consumatorilor	14
3. Principiile protecției intereselor economice ale consumatorilor	16
4. Izvoarele specifice protecției intereselor economice ale consumatorilor	17
5. Subiecții raporturilor de consum	22
6. Cadrul legislativ și drepturile consumatorilor în UE	31
Întrebări de verificare a cunoștințelor	38
Referințe bibliografice	38
CAPITOLUL II. INFORMAREA ȘI EDUCAREA CONSUMATORILOR ÎN CONTEXTUL ECONOMIEI CIRCULARE	41
1. Obligațiile comercianților privind informarea corectă și completă a consumatorilor	41
2. Informații obligatorii și vizibile destinate consumatorului	45
3. Valoarea juridică a informațiilor din afișe, etichete și contracte comerciale	49
4. Educarea consumatorilor în domeniul economiei circulare și protecției consumului	52
Întrebări de verificare a cunoștințelor	54
Referințe bibliografice	54
CAPITOLUL III. PROTECȚIA INTERESELOR ECONOMICE ALE CONSUMATORILOR ÎN CADRUL ECONOMIEI CIRCULARE	56
1. Practicile comerciale incorecte ale întreprinzătorilor față de consumatori	56
2. Publicitatea înșelătoare și comparativă în cadrul raporturilor de consum	65
3. Măsuri de protecție a consumatorilor UE	74
Întrebări de verificare a cunoștințelor	85
Referințe bibliografice	86

CAPITOLUL IV CONSIDERAȚII GENERALE PRIVIND SĂNĂTATEA ȘI SIGURANȚA CONSUMATORILOR ÎN CONTEXTUL ECONOMIEI CIRCULARE	88
1. Concepte fundamentale privind sănătatea și siguranța consumatorilor	88
2. Riscurile generate de producerea, transportul, comercializarea produselor și prestarea serviciilor asupra sănătății și siguranței consumatorilor	96
3. Consumatorul – victimă a încălcărilor legii în domeniul prestării de bunuri și servicii	99
4. Drepturile și interesele legitime ale consumatorului în economia circulară	101
Întrebări de verificare a cunoștințelor	107
Referințe bibliografice	108

CAPITOLUL V. ECONOMIA CIRCULARĂ ȘI ROLUL CONSUMATORILOR ÎN TRANZIȚIA VERDE ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ	109
1. Pactul Verde European. Principalele direcții ale Pactului verde European	109
2. Economia circulară: concept, importanță și beneficii	112
3. Consolidarea rolului consumatorilor în vederea tranziției verzi	115
Întrebări de verificare a cunoștințelor	119
Referințe bibliografice	119

CAPITOLUL VI. REGIMUL JURIDIC NAȚIONAL ÎN REALIZAREA OBIECTIVELOR ECONOMIEI CIRCULARE	121
1. Noțiunile de bază ale economiei circulare	121
2. Economia circulară și economia verde	127
3. Obiectivele Dezvoltării Durabile relevante pentru realizarea economiei circulare	129
4. Cadrul legislativ pentru promovarea economiei circulare	132
Întrebări de verificare a cunoștințelor	140
Referințe bibliografice	141

CAPITOLUL VII PROTECȚIA DREPTURILOR CONSUMATORULUI ÎN CONTEXTUL DEZVOLTĂRII DURABILE	142
1. Istoria și evoluția conceptului dezvoltării durabile	143

2. Particularitățile naționalizării obiectivelor dezvoltării durabile în Strategia Națională “Moldova Europeană 2030”	150
3. Obiectivele dezvoltării durabile pentru integrarea proiectării ecologice și promovarea eficienței energetice	155
4. Obiectivele dezvoltării durabile bazate pe încurajarea consumului responsabil și asigurarea protecției sănătății	166
5. Măsuri pentru integrarea durabilității în politicile de protecție a consumatorilor	169
Întrebări de verificare a cunoștințelor	171
Referințe bibliografice	171
 BIBLIOGRAFIE RECOMANDATĂ	 173

PRELIMINARII

În condițiile intensificării proceselor de integrare europeană și ale necesității alinierii Republicii Moldova la obiectivele durabilității și tranziției verzi, protecția consumatorilor capătă o dimensiune strategică esențială. Lucrarea de față, intitulată „*Protecția consumatorilor și economia circulară*”, reflectă convergența dintre reglementările clasice ale dreptului consumului și exigențele impuse de economia circulară, într-un context legislativ în continuă transformare.

În Republica Moldova, protecția consumatorului a evoluat de la o abordare formal-normativă la una sistemică și integrată, în care interesul economic al consumatorului este abordat din perspectiva echilibrului contractual, a transparenței comerciale și a dreptului la un mediu sănătos. Prin armonizarea legislației cu acquis-ul comunitar, statul și-a asumat obligația de a consolida cadrul juridic și instituțional în vederea creării unui spațiu economic sigur și corect pentru consumatori.

Lucrarea de față este elaborată în contextul reformelor recente derulate în cadrul Planului Național de Acțiuni pentru Implementarea Acordului de Asociere RM–UE (2023–2027) și Strategiei Naționale de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030”, care promovează explicit integrarea principiilor economiei circulare în politicile naționale. În acest sens, protecția consumatorului nu mai este concepută doar ca un drept individual, ci și ca un mijloc de echilibrare a intereselor economice și ecologice ale societății.

Acordarea, de către Consiliul European din iunie 2022, a statutului de țară candidată pentru Republica Moldova în vederea unei potențiale aderări la Uniunea Europeană (UE) a generat un spectru de avantaje deosebite. În primul rând, printre acestea se numără perspectiva de a oferi producătorilor moldoveni acces la o piață internațională extinsă. Această evoluție include, de asemenea, facilitarea imperativelor de dezvoltare durabilă, creșterea atractivității pentru investitorii străini, furnizarea de ajutor și susținerea consolidată a reformelor în domenii esențiale, precum și accesul direct la fondurile și inițiativele europene.

Suportul de curs propus are caracter didactic și științific, fiind adresat studenților, masteranzilor, cercetătorilor, precum și practicienilor – avocați, consilieri juridici, funcționari publici, inspecți ai protecției consumatorilor sau specialiști din domeniul economic. Disciplina *Protecția consumatorilor și economia circulară* a fost propusă în curriculumul de licență în cadrul inițiativei Erasmus+ ECOCONS Chair Jean Monnet și se înscrie în eforturile de modernizare a învățământului juridic și economic în spirit european.

Abordarea propusă valorifică o serie de teme de actualitate: regimul juridic al practicilor comerciale incorecte, analiza clauzelor abuzive în contractele de consum, rolul publicității comerciale și al informării corecte, educarea consumatorilor pentru tranziția verde, precum și răspunderea profesionistului în raport cu principiile economiei circulare – trasabilitate, durabilitate, reparabilitate și reciclabilitate.

Suportul de curs este construit pe o structură tematică logică, acoperind aspectele fundamentale, juridice și practice ale protecției consumatorului în raport cu transformările sociale și economice actuale. Normele și conceptele abordate sunt analizate în corelație cu legislația Republicii Moldova, dreptul Uniunii Europene, doctrina juridică de specialitate și practica judiciară națională și europeană.

Scopul lucrării constă în formarea unei viziuni coerente și aplicate asupra protecției drepturilor și intereselor consumatorilor în contextul transformării durabile a economiei. Lucrarea subliniază rolul esențial al cetățeanului – consumator să devină un actor responsabil, informat și activ în viața economică, socială, juridică și în protecția mediului.

Lucrarea „*Protecția consumatorilor și economia circulară*” este elaborată în baza legislației naționale, a documentelor de politică publică, precum și a normelor internaționale și ale Uniunii Europene relevante, fiind completată cu analize doctrinare și jurisprudență aplicabilă. Aceasta se adresează în mod special studenților și masteranzilor din domeniul juridic și economic, dar și practicienilor – juriști, avocați, magistrați, funcționari publici, inspectori din domeniul protecției consumatorilor – oferind un cadru teoretic și practic pentru înțelegerea noilor provocări juridice generate de tranziția spre o economie circulară.

CAPITOLUL I.

ELEMENTE FUNDAMENTALE PRIVIND PROTECȚIA CONSUMATORILOR

Obiective de învățare:

- să relateze istoricul protecției consumatorilor
- să identifice izvoarele specifice protecției intereselor economice ale consumatorilor
- să recunoască drepturile fundamentale ale consumatorilor
- să dezvolte principiile dreptului protecției consumatorilor
- să identifice subiecții raportului de consum
- să cunoască drepturile consumatorilor în UE și legislația care asigură protecția acestor drepturi

1. Istoricul protecției consumatorilor

1.1. Prezentare generală

Tratarea normativă actuală a protecției consumatorilor este o cale amplă de compromisuri istorice, condiționate atât de anumite necesități ordinare ale vieții sociale, cât și de permanentă tendință spre perfecționare. Relatând un scurt istoric privind protecția consumatorilor, trebuie menționat că toate comentariile legate de politica consumeristă pornesc de la expresia formulată pentru prima dată de filosoful economist Adam Smith, la începutul sec. al XVIII-lea care a declarat că „unicul scop final al produsului este consumul”, producătorul fiind subordonat cerințelor consumatorului¹.

Din punct de vedere istoric, utilizarea noțiunii de consumator, totuși, este disputată între europeni și nord-americani, astfel încât:

- SUA afirmă că președintele american John Kennedy a utilizat prima dată noțiunea în fața Congresului, în 1962, rostind celebrele cuvinte: „*Consumers, by definition, include us all*”², iar
- europenii pun pe seama economiștilor folosirea termenului, în timpul crizei economice din 1930³. Totuși, pericolele generate de societatea de consum au fost denunțate mai întâi în Statele Unite ale Americii de filosofi precum Marcuse, economiști precum Galbraith și Vance Packard, pentru ca, în anul 1962, în mesajul său despre starea noțiunii, președintele Kennedy să constate oficial

¹ BEAUCHARD. J., *Droit de la distribution et de la consommation*, PUF, 1996, p. 26

² Consumatori, prin definiție, suntem noi toți

³ FAGNART J.L. s.a., *Les pratiques du commerce et la protection et l'information du consommateur*, Editions du Jeune Barreau de Bruxelles, 1991, p. 19

că masa consumatorilor reprezintă, pe plan economic, grupul cel mai important, dar și cel mai puțin ascultat⁴.

Indiferent unde și când a fost denumit astfel, consumatorul a existat din cele mai vechi timpuri. M. Jakotă susținea că „*cumpărător sau utilizator, consumatorul era protejat încă din antichitate împotriva viciilor ascunse ale lucrului achiziționat*”⁵. La contractul de vânzare din dreptul roman putea fi adăugat chiar și așa numitul "*pactum disciplinentiae*", stipulat în favoarea cumpărătorului, care avea posibilitatea să înapoieze lucrul într-un anumit termen, când constată că nu-i este pe plac⁶.

1.2. Etapele istorice privind conceptul de „protecție a consumatorului”

În evul mediu, consumatorul s-a aflat pe un plan secund. Tot interesul societății era orientat spre industrie, aflată în fază incipientă. Deși produsele de pe piață prezentau un risc sporit pentru consumatori, ideea încurajării dezvoltării industriei i-a determinat pe legiuitorii acelor timpuri să fie indulgenți cu fabricanții, sfătuindu-i pe cumpărători să țină seama în tranzacțiile lor de maxima: „*caveat emptor*”⁷.

Fenomenul apariției societății de consum este fundamental. Această apariție este dificil de datat cu exactitate, întrucât a luat amploare, de abia **la începutul secolului al XX-lea**, după cel de-al doilea război mondial, cu toate că „germenii săi au existat, cu siguranță, încă de la finele secolului al XIX-lea”⁸. Societatea de consum fiind însăși produsul așa-numitei revoluții industriale, construită pe terenul unor invenții tehnice remarcabile, facilitată de invenții juridice precum cea a societăților anonime, s-a caracterizat prin fabricarea mecanizată de obiecte în serie. Acest nou mod de producție era realizat cu costuri mai mici și favoriza ridicarea nivelului de trai, inclusiv a confortului. Treptat, obiectele de folosință curentă se transformă în marfă și în produse de serie: valoarea lor de întrebuințare dispare treptat, lăsând locul așa-numitei „valori de schimb”. Originalitatea obiectelor se estompează, fiind condamnată la disoluție și înlocuită cu caracterul comun, de fabricat în serie al lucrurilor. Unicitatea unui bun de uz casnic, de pildă ori pur și simplu fabricarea acestuia la comandă, pe baza preferințelor deținătorului este taxată deja drept excentricitate și tinde să izoleze individul de grup.

La începutul secolului XX, odată cu dezvoltarea științei, a tehnicii și tehnologiei, a comerțului și a piețelor de desfacere, consumatorul intră în posesia unor produse din ce în ce mai complexe. Prin intermediul mijloacelor de comunicare și informare, a publicității comerciale, consumatorul ia contact cu o piață, în care agentul economic

⁴ CALAIS-AULOY J., Temple H., Droit de la consommation, 8^{em} édition, Dalloz, Paris, 2010, p.22

⁵ JAKOTĂ M.V., Dreptul roman, Ed. Fundației "Chemarea" Iași, 1993, vol. II, p. 412 - 413.

⁶ Ibidem

⁷ „Caveat emptor” – fii vigilent, Tebbens H.D., International product liability, a study of comparative and international legal aspects of product liability, Noordhoff International, Alphen aan den Rijn, The Netherlands, 1980.

⁸ BEAUCHARD J., Droit de la distribution et de la consommation, P.U.F., Paris, 1996, p. 22